

המוסר השכל מהטרגדיה הגדולה - שיעור 397

I. אבל אנתנו ואבותינו חטאנו

(א) יש לי שאלה גדולה על איזה חטא נענש שהביא ה' עלינו המצב הרעה בארץ ישראל ועכשיו כאן בארצות הברית שדורינו לכאורה הוא דור נפלא נפלא בתורה נפלא בקירוב רחוקים נפלא בגמילות חסדים ואמרו חז"ל על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים אמנם עיין בדרש משה (3 - פרשת קרח) דבית המקדש הראשון נחרב בעון עבודה זרה וגילוי עריות אבל נגאלו בזמן קצר (שבעים שנה) משום ששבו מדרכם הרעה אמנם בית השני נחרב מצד שנאת חנם הבא ממחלוקת וזה עדיין מרקד בינינו והיא העבירה החמורה ביותר וקשה לשוב מזה בתשובה ולכן קרח ועדתו מתו ועל חטא של מחלוקת ושנאת חנם מתו במגפה ארבעה עשר אלף ושבע מאות ע"ש ועל חטא זו קשה לעשות תשובה ואין תפלה וצדקה מועיל על חטא הגדול הזה בלא תשובה (ע"ש בדרש משה)

(ב) החטאים של דייני ישראל (שנת קל"ט. וזמנא ש"א ע"ס) אם ראית דור שצרות רבות באות עליו צא ובדוק בדייני ישראל שכל פורענות שבאה לעולם לא באה אלא בשביל דייני ישראל דרשעים הם דבשוחד ישפוטו מ"מ אמרו על ה' ישענו ואין ה' משרה שכינתו על ישראל עד שיכלו השופטים הרעים (שו"ע חו"מ ח - 3)

II. יש אומרים שהמחלה של שנאת חנם הוא כמעט כמחלה שאין לו רפואה

(א) עיין בפרשת יתרו (י"ט - 3) שכתוב שם ויחזנו במדבר ויחזן שם ישראל נגד ההר ורש"י פירש כאיש אחד בלב אחד אבל שאר כל החניות היו בתרעומות ובמחלוקת והיתכן? זה היה דור המדבר שראו כל הניסים והנפלאות במצרים ובקריעת ים סוף ובמדבר ואעפ"כ לא היו כאיש אחד אלא נגד ההר וי"א דמכאן ראייה שקנאה ושנאה הן מדות טבעים שקשה לתקנם

(ב) עיין בעץ יוסף על העין יעקב (יציאת ס"ג): דתלמידי רבי עקיבא היו שונאים זה לזה והטעם שמתו בזמן הזה דוקא אולי מפני שבמתן תורה כתיב כאיש אחד בלב אחד והם שלא נהגו כבוד זה לזה נענשו שלא זכו להישאר בחיים עד יום קבלת התורה בעצרת (דבר יום ביומו דף ג"ה.) וי"א שעונשם היה מפני שלא רצו ללמד זה את זה וזהו חטא גדול שהרי בודאי כל מי שיודע איזה חידוש התורה חייב ללמדו לחבירו וזה מדה מגונה (מעם לוועז ויקרא דף ר"ע)

(ג) וידוע שנחרב בית מקדשינו משום העון הרעה הגדול הזה של שנאת חנם לכן אי אפשר לומר שזה דבר טבעי שאם כן הם היו אנוסים

(ד) בהלוייה של רב יצחק אזבי ז"ל הספד עליו דודו שמתו בעון הדור דהא עיקר הטעם שהצדיק נתפס בעון הדור הוא כדי שע"י זה אנו יחזרו בתשובה שנושאים ק"ו בעצמינו אם בארזים נפלה שלהבת מה יעשו אזובי קיר ושאל דודו מ"מ אנו צריכים לדעת איך הדרך לעקור המדות הרעות כמו שנאת חנם והוא בקש מהגדולים בהלוייה לתת לנו חשבון פרטי לרפא המחלה של שנאת חנם ושאר מדות הרעות

III. חשבון פרטי לרפא המחלה של שנאת חנם

(א) עיין בדעת זקנים מבעלי התוספות (נראה ש"ה - ה) על הפסוק זה ספר תולדת אדם שהביא מאמר דרבי עקיבא דואהבת לרעך כמוך דזה כלל גדול בתורה וכן עזאי אומר דפסוק בדמות אלקים עשה אותו גדול יותר שאף אם הוא אינו חושש לכבוד עצמו יש לו לחוש לכבוד חבירו (מעשה שהגיד רב דן סגל על השדי חמד)

(ב) שמעתי מעשה בשני ראשי ישיבות שהיו שותפין במוסד אחד ונהגו בשלום ובשלחה

כלא שום פקפוק ומחלוקת כל ימיהם וטעם הצלחתם היה משום שהם הביטו אחד על חבירו רק על המעלות הגדולות שהיו להם ולא על חסרונותיהם

ג) **וגם שמעתי מעשה** שנעשה ברב אליעזר זילבער ושמעון Weizenthal אחר המלחמה שהוא לא רצה להיות דתי משום מעשה אכזרי שעשה איש דתי בסידור שלו במחנה אמר לו דצריך להביט על האנשים הכשרים ולא על איש פרטי או מעשה פרטי

ד) **וגם שמעתי מעשה** ברב איסר זלמן מלצר ורב דוד פינקעל בענין כתיבה בחול המועד על כלי צוקער הפסוק עיניך לנוכח יביטו ועפעפיך יישרו נגדך (משלי ז - כ"ה) שלומדים משם דקודם דיביט על חסרונות של אחרים יביט על חסרונותיו ועוד גם צריך לראות כסדר הפסוק דמלתא דלא רמיא עליה דאיניש לאו אדעתיה

ה) **ועיין ביומא** (פ"ז) וברמב"ם (ז - ה) דאין ישראל נגאלין אלא בתשובה אמנם אפילו הרהור קל מועיל לתשובה ועיין בקידושין (מ"ע): דהמקדש אשה ע"מ שאני צדיק אפילו רשע גמור מקודשת דשמא הרהר תשובה בדעתו וכ"כ הרמב"ם (ז - ו) אמש הוא היה שנאוי והיום אהוב ונאמר במדרש (שיר השירים ה - ז) אמר הקב"ה לישראל בני פתחו לי פתח אחד של תשובה כחודה של מחט ואני פותח לכם שיהיו עגלות וקרונות נכנסות בו

ו) **ביארו המפרשים בשיר השירים** (ה - ז) "אני ישנה ולבי ער קול דודי דופק פתחי לי אחתי" עיין בספר מועדים כהלכה (דף קפ"ז) ואבאר

ז) **וסוף דבר הכל תלוי בסעייתא דשמיא** לכן עצה טובה לבקש בסוף ש"ע שה' יעזרינו לחקור המדה הרעה של שנאת חנם וצריך לעשות זה בכל תפלת ש"ע כל ימינו עד ביאת משיח צדקינו במהרה בימינו אמן והבא לטהר מסייעין אותנו

IV. הכח של מסירת נפש

א) **לטובה** - נס נגלה נעשה במקומינו שיש בקרבנו גר שנתגייר בשנת תש"ס והוא למד רק שנה אחת הוא חברותי בערב ואני מעיד עליו שהוא יודע לקראות ולתרגם ולהכין גמרא רש"י תוספות ראשונים ואחרונים כבן תורה ותלמיד שעמל ולמד כל ימיו ועכשיו הוא מכין עצמו ללכת לארץ ישראל ללמוד בשיבת בריסק וסיבת הצלחתו הוא שיש בו רק בקשה אחת מאת ה' להיות איש מופלג בתורה ועבודת ה' ומסר נפשו לזה והוא מתמיד שאין כמוהו ועוד ידיעה צריך לדע וזה שהוא בחור כושי ולכן פתח שערי שמים לו וזכה לסעייתא דשמיא שלא כדרך הטבע כלל וכלל ונראה לי שזה נס נגלה

ב) **לרעה** - הרשעות שנעשה בניו יורק בשבוע שעבר היה ג"כ ע"י מסירת נפש ועמילות והתמדה בעניני רשעות והצלחתם היה ג"כ שלא כדרך הטבע כלל וכלל ואבאר עוד

V. המוסר השכל מהטרגדיה

א) **אם רשעים אלו** ברצון נפלא ויגיעה גדולה מסר נפשם לרע והצלחה שלא כדרך הטבע כלל וכלל על אחת כמה וכמה אותנו שה' אלקינו עמנו יכול לתקן השנאת חנם שבקרבנו ושאר חטאינו ולהביא משיח צדקינו במהרה בימינו

ב) **קבלתי פאקס מרב מיכל יהודה ליפקוביץ** מבני ברק דאין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים (סוטה מ"ט) ואבאר

VI. **איברא שמעתי מרב מנשה קליין** שהשי"ת מרחם על דם אחינו שבארץ ישראל שדמם שופכים בכל יום לכן הביא עלינו מעשה זה רק לטובה וכן אמרו בשם רב חיים קנבסקי שעכשיו האומות העולם יעמדו עליהם להשחיתם וזה היה כוונת השי"ת

כתיבה וחתומה טובה

נפס לילינו נשאות אבי אורי ר' אליעזר ליפא ב"ר יעקב ארזבי ט"ה יא"י אורת' העלה רחל ב"ר גרשון חנוך הסניף הכפון ט"ה